

Juridische kwesties in de Duitse en Nederlandse veilingwereld

Door een uitspraak van een Keulse rechtbank zullen de Duitse internationale veilinghuizen in de toekomst hun verplichtingen dienen aan te scherpen. Een Nederlands veilinghuis gaf in zijn catalogus een duidelijke omschrijving van de gebreken van een Jan van Goyen en bleek dan ook niet aansprakelijk te zijn voor een verregaande touchering. Twee Haagse advocaten doen over deze kwesties verslag.

TEKST: BRIGITTE A. J. SPIEGELER EN CHARLOTTE HEILMAN

In Duitsland moeten veilinghuizen hun onderzoeksplicht inzake de expertise van kunst verzwaren, naar aanleiding van een vonnis van de rechtbank te Keulen, gewezen op 28 september jl. Dit vonnis is de eerste uitspraak van een civiele rechtbank sinds het grootste kunstschandaal ooit in Duitsland, waarbij de vervalser Wolfgang Beltracchi destijds strafrechtelijk werd veroordeeld voor oplichting. Zelfs Willem Cordia, de bekende Rotterdamse reder en kunstverzamelaar, is door hem opgelicht. In dit recente vonnis oordeelde de rechtbank te Keulen dat een internationaal bekend veilinghuis de koopprijs van meer dan twee miljoen euro van een vervalst schilderij aan de koper moest terugbetalen. Het veilinghuis had de herkomst van het schilderij volgens de rechtbank zorgvuldiger moeten onderzoeken. Door deze uitspraak zullen de verplichtingen voor internationale veilinghuizen dus in de toekomst worden aangescherpt.

Valse Campendonk

In deze zaak had een Maltees bedrijf in 2006 het schilderij met de titel 'Rotes Bild mit Pferden' en gesigneerd 'Campendonk 1914' op een veiling voor ca. € 2.400.000 gekocht. Het betrof een van de duurste werken die dat jaar op een Duitse veiling werden verkocht. Helaas bleek het schilderij niet van de hand van de schilder Heinrich Campendonk (1889-1957) te zijn, maar van de vervalserbende Beltracchi. (Over de malafide praktijken van deze bende hebt u in het oktobernummer van Collect een verslag kunnen lezen in de rubriek 'In de kantlijn van de kunstmarkt', red.). Bijzonder in deze kwestie was dat er van het schilderij geen eerdere afbeelding bestond. Het stond slechts vermeld in de catalogus van een tentoonstelling die in 1920 in de galerie Flechtheim in Düsseldorf plaats heeft gevonden. Andere kenmerken van het schilderij waren niet in de catalogus opgenomen. Het schilderij werd tevens sinds de Tweede Wereldoorlog als vermist beschouwd. Campendonk werd ten tijde van de nazidictatuur als ontaarde kunstenaar beschouwd en was naar Nederland geëmigreerd.

Juist omdat het schilderij decennialang vermist is geweest, er geen afbeelding van bestond en er geen informatie over de maten of andere details beschikbaar waren, heeft de rechtbank vastgesteld dat een uitgebreid onderzoek van de Campendonk in dit geval noodzakelijk was geweest. Volgens de rechtbank was het onvoldoende dat het veilinghuis het schilderij alleen door eigen medewerkers, alsmede de zoon en kleinzoon van de kunstenaar (dus subjectieve experts) heeft laten bekijken. Daarbij kwam nog dat verwacht werd

dat het schilderij een prijs van € 800.000 à € 1.200.000 zou kunnen opleveren. De rechtbank was van oordeel dat in het geval van een dergelijke prijsverwachting, een technisch onderzoek van het schilderij noodzakelijk was geweest. Bovendien fungeren veilinghuizen, in het bijzonder internationaal bekende veilinghuizen, als experts op hun gebied en zijn zij daarom verplicht de herkomst van schilderijen nauwkeurig te controleren, aldus de rechtbank.

Schikking

Het Duitse veilinghuis beriep zich op het feit dat het zijn aansprakelijkheid contractueel had uitgesloten, maar dit argument werd door de rechtbank niet gehonoreerd. Het veilinghuis heeft tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld en uiteindelijk is er een schikking getroffen. In deze schikking is bepaald dat de terugbetaling van de koopprijs van het vervalste werk door de vervalzers dient te geschieden. Het veilinghuis hoeft slechts de proceskosten van beide partijen en een deel van de rente te betalen, maar blijkt uiteindelijk wel aansprakelijk.

Geretoucheerde Jan van Goyen

Nederlandse veilinghuizen blijken in hun algemene voorwaarden wel hun aansprakelijkheid voor het aanbieden van vervalste kunst en het recht op ontbinding van het contract tot een jaar na aankoop te beperken. De mogelijkheid om de koopovereenkomst te betwisten in geval van een vervalsing met een termijn van een jaar na kennisname van de misleiding, geldt eveneens in het Duitse recht. Of de aansprakelijkheid van veilinghuizen algemeen kan worden beperkt of worden uitgesloten, valt te betwijfelen. Nederlandse veilinghuizen dienen eveneens maatregelen te nemen om problemen met dergelijke vervalsingen te voorkomen, zoals door de uitvoering van een onderzoek met behulp van de meest recente inzichten en middelen die de markt biedt. Het Gerechtshof Amsterdam oordeelde op 11 september 2012 dat Christie's Nederland niet aansprakelijk kon worden gehouden voor de verkoop van een schilderij dat voor meer dan vijftig procent geretoucheerd bleek te zijn. Christie's had het schilderij in kwestie door externe deskundigen en door eigen medewerkers laten onderzoeken en in de catalogus vermeld dat er sprake was van retoucheringen. Het gerechtshof was, net als de Duitse rechtbank, van mening dat een internationaal gerenommeerd veilinghuis een goede onderbouwing dient te geven over de kwaliteit van een werk. In de Amsterdamse kwestie ging het over werk van Jan van Goyen, met een koopprijs van iets meer dan € 37.000. Dat was van een andere orde dan de vervalste Campendonk, die meer dan twee miljoen euro opbracht. Op basis van beide uitspraken is een actieve onderzoeks- en mededelingsplicht van veilinghuizen vereist. Duidelijk is in ieder geval dat de te verwachten verkoopprijs van een kunstwerk van belang is bij de vraag in hoeverre een veilinghuis moet voldoen aan zijn onderzoeks- en mededelingsplicht jegens de koper. De echte Campendonk blijft voornamelijk spoorloos.

Brisdet Spiegelers Advocaten, Oranjestraat 8, 2514 JB Den Haag, 070 73 70 351, www.brisdet-spiegeler.com.